

**“O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASAI MONOPOLIYAGA
QARSHI KURASHISH QO‘MITASI”
“RESPUBLIKA KO‘P TARMOQLI AGROSANOAT BIRJASI” AJ**

**«TASDIQLAYMAN»
O‘zbekiston Respublikasi
Monopoliyaga qarshi kurashish qo‘mitasi**

2022 y.

**«TASDIQLAYMAN»
“Respublika ko‘p tarmoqli
agrosanoat birjasi” AJ Bosh direktori**

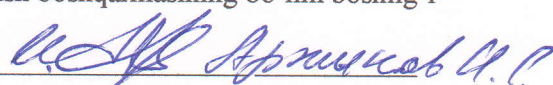
T.Sh. Valitov
2022 y.

**O‘zbekiston Respublikasi
Monopoliyaga qarshi kurashish qo‘mitasi va Respublika ko‘p tarmoqli
agrosanoat birjasi o‘rtasidagi axborot almashinuvi bo‘yicha**

Texnologik yo‘riqnoma

“Kelishildi”

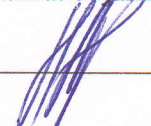
Monopoliyaga qarshi kurashish qo‘mitasi Tovar-xom
ashyo birjalarini lisenzyalash va xarid tizimlarni nazorat
qilish boshqarmasining bo‘lim boshlig‘i

2022 y.

“Kelishildi”

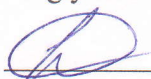
Respublika ko‘p tarmoqli
agrosanoat birjasining Bosh makleri

N.A. Xaydarov
2022 y.

“Kelishildi”

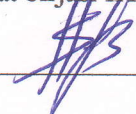
Monopoliyaga qarshi kurashish qo‘mitasi Axborot
texnologiyalari bo‘limi yetakchi mutaxassisi

2022 y.

“Kelishildi”

Respublika ko‘p tarmoqli
agrosanoat birjasi IKT bo‘limi boshlig‘i

S.N. Latipov
2022 y.

Mundarija

Kirish	3
Aniqlashlar, eslatmalar va qisqartmalar	4
Umumiy ma'lumot.....	5
Texnik tuzilmaga talablar	6
Yuboriladigan ma'lumotlarga talablar.....	7
Xavfsizlik uchun talablar	7
Hujjatning JSON tuzilmasi tasnifi.....	8
Yuboriladigan ma'lumotlarning tuzilmasi.....	10

Kirish

Ushbu hujjatda ichki va tashqi tovar bozorini rivojlantirish holati va tendentsiyalari to'g'risidagi ma'lumotlar axborot almashinuvi asosida amalga oshirish maqsadida, O'zbekiston Respublikasi monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi hamda "Respublika ko'p tarmoqli agrosanoat birjasi" AJ o'rtasida elektron axborot almashinuvini yo'lga qo'yish talablari keltirilgan.

Axborotlar olish uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tovar-xom ashyo birjalari faoliyati samaradorligini oshirish va birja savdosi mexanizmlarini yanada takomillashtirish choralari to'g'risida" 2019-yil 08-oktabrdagi PQ-4484-son Qarori asos bo'ladi.

Aniqlashlar, eslatmalar va qisqartmalar

Ushbu texnologik yo'riqnomada quyidagi atamalardan foydalaniladi:

- Monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi – O'zbekiston Respublikasi monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi;
- “RKTASB” AJ- “Respublika ko'p tarmoqli agrosanoat birjasi” AJ;
- UTF - o'zgaruvchan sonli baytlardan (1 dan 4 gacha) yunikod belgilarini ixcham saqlash va uzatish imkonini beradigan kodlash standarti;
- REST API - REST interfeyslarning HTTP protokoli orqali muloqoti, API dasturlarning muloqoti uchun dasturiy interfeys;
- Interfeys - o'zaro aloqada bo'lgan tizim yoki dasturlar o'rtasidagi o'zaro bog'lanish, signal almashish va boshqa xususiyatlariga ko'ra o'rnatilgan chegara;
- Webсервис - Webадрес orqali identifikasiya qilinadigan, turli tizimlar yoki dasturlar o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi uchun standartlashtirilgan interfeyslarga ega bo'lgan dasturiy ta'minot tizimi;
- “Online” rejimi - Jarayonlarning haqiqiy vaqtda ishlash rejimi;
- JSON - JavaScript Object Notation.

Umumiy ma'lumot

Ushbu hamkorlik doirasida quyidagi ma'lumotlar almashinuvi monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi va birjaning axborot tizimlari o'rtasida amalga oshiriladi:

No	Nomlanishi	Yuboruvchi	Qabul qiluvchi	Almashinuv rejimi
1.	Ichki va tashqi Tovar bozorini rivojlantirish holati va tendentsiyalari to'g'risidagi ma'lumotlar	"RKTASB" AJ	Monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi	«online»

Axborot almashinuvi yo'lga qo'yilgach ma'lumotlar amaliyot kuni yakuni bilan bir kunda bir marotaba jo'natiladi va qabul qilinadi.

Texnik tuzilmaga talablar

Texnik tuzilma quyidagi komponentlardan iborat bo'lishi kerak:

- “RKTASB” AJ ma'lumotlar bazasi serveri.
- “RKTASB” AJ dasturiy ta'minot serveri.
- Monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi ma'lumotlar bazasi serveri.
- Monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi dasturiy ta'minot serveri.

Himoyalangan axborot kanali o'tkazuvchanligi kamida 2 MB/sek bo'lishi kerak.

“RKTASB” AJ dasturiy ta'minot serverlari monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi dasturiy ta'minot serverlari o'zaro API orqali so'rov yuboradi va qabul qiladi.

Yuboruvchi va qabul qiluvchi tomonlar ma'lumotlar to'g'riligi va o'z vaqtida yuborilishi shuningdek uning to'g'ri va ishonchliligi uchun mas'uldirlar.

Ma'lumotlar yuborish tizimi ishlamay qolsa har bir tomon o'z tizimini 1 ish kuni ichida ishga tushirishi zarur;

Har bir so'rov va javobning kutish vaqti 60 soniyadan oshmasligi kerak.

Yuboriladigan ma'lumotlarga talablar

Ushbu bo'lim o'zaro elektron ma'lumot almashish jarayonida uzatiladigan ma'lumotlar shakli va tarkibi uchun talablarni tavsiflaydi.

Ma'lumotlar JSON ko'rinishida yuborilishi lozim.

Ushbu hujjatda yuboriladigan ma'lumotlar strukturalarini ta'riflashda quyidagi ma'lumot turlari qo'llaniladi:

Text -UTF8 formatidagi tekst ma'lumotlar;

Date - DD.MM. YYYY ko'rinishidagi vaqt formati (bu erda DD - kun, mm - oy, YYYY yil);

Number - verguli belgilangan ma'lumot;

Text - matn ko'rinishidagi ma'lumot.

Xavfsizlik uchun talablar

Axborot almashinuvning xavfsizligi quyidagi darajalarda amalga oshiriladi:

“RKTASB” AJning axborot tizimiga ulanish 213.230.99.183 (- dasturiy ta'minot porti) IP adres orqali amalga oshiriladi.

Monopoliyaga qarshi kurashish qo'mitasi axborot tizimiga ulanish 10.190.34.10 (- dasturiy ta'minot porti) IP adres orqali amalga oshiriladi.

Dasturiy ta'minot portlari tizim ishga tushirilganda xabardor qilinadi.

Ma'lumot uzatish tarmog'i darajasidagi xavfsizlikka ishonchli aloqa kanallari bilan ma'lumot uzatish orqali erishiladi.

Ma'lumotlar Vebservislar yordamida uzatiladi. Yuborilgan ma'lumotlar ushbu texnik ko'rsatmada ko'rsatilgan talablarga mos kelishi zarur.

Elektron ma'lumot almashish tizimini ishlab chiqish jarayonida ikki tomon o'zaro kelishgan holda ma'lum bir texnik tafsilotlarga o'zgartirishlar kiritish huquqiga egadirlar va o'zgarishlar sodir etilgan taqdirda ikkinchi tomonni ushbu o'zgarishdan xabardor qilishlari zarur.

Hujjatning JSON tuzilmasi tasnifi

1. Mahsulotlar qo'yilishi to'g'risida ma'lumot:

Ma'lumot yuboruvchi: "RKTASB" AJ yuboriladigan ma'lumotlarning JSON ko'rinishi:

```
{  
  "contract_id": "",  
  "sbk_number": "",  
  "sbk_name": "",  
  "clientname": "",  
  "inn": "",  
  "offer_n": "",  
  "offerdatetime": "",  
  "operdate": "",  
  "maklerdatetime": "",  
  "torgdate": "",  
  "torgsessionn": "",  
  "groupname": "",  
  "goods": "",  
  "depositp": "",  
  "vidsdel": "",  
  "amount": "",  
  "price": "",  
  "summa": "",  
  "monet": "",  
  "lot": "",  
  "lotcount": "",  
  "condition": "",  
  "city": "",  
  "tipsdel_name": "",  
  "supplydatestr": "",  
  "supplydatestrlabel": "",  
  "paysrok": "",  
  "paysroklablel": "",  
  "comment": ""  
}
```

Yuborilgan ma'lumotlarning tuzilmasi:

Teglar nomlanishi	Ma'lumot turi	Belgilar soni	To'ldirish	Tasnif
contract_id	number	12	Majburiy	Buylleten raqami
sbk_number	number	12	Majburiy	Broker raqami
sbk_name	text	100	Majburiy	Brokerlik idorasi
clientname	text	200	Majburiy	Sotuvchi nomi
inn	number	100	Majburiy	Sotuvchining STIRi
offer_n	number	16	Majburiy	Buyurtma raqami
offerdatetime	date	12	Majburiy	Berilgan sana
operdate	date	12	Majburiy	Amal qilish muddati
maklerdatetime	date	12	Majburiy	Tasdiqlangan sana

torgdate	date	12	Majburiy	Ruxsat etilgan savdo sanasi
torgsessionn	number	16	Majburiy	Sessiyada ruxsat berilgan
groupname	text	100	Majburiy	Mahsulot gurux nomi
goods	text	200	Majburiy	Mahsulot nomi
deposit	number	12	Majburiy	Zaklad foyizi
vidsdel	text	100	Majburiy	Kontrakt shakli
amount	text	200	Majburiy	Mahsulot miqdori
price	number	200	Majburiy	Boshlang'ich narx
summa	number	200	Majburiy	O'Ichov birligi
monet	text	200	Majburiy	Valyuta
lot	number	200	Majburiy	Lot miqdori
lotcount	number	200	Majburiy	Lot hajmi
condition	text	200	Majburiy	Yetkazib berish bazisi (Incoterms)
city	text	200	Majburiy	Mahsulot joylashuvi
tipsdel_name	text	16	Majburiy	Kontrakt turi
supplydateStr	text	100	Majburiy	Yetkazib berish muddati
supplydatestrlabel	text	100	Majburiy	Bank kuni
paySrok	number	100	Majburiy	To'lov muddati
paysroklablel	number	100	Majburiy	Bank kuni
comment	text	500	Majburiy	Aloxida shartlar

2. Bitimlar to'g'risidagi ma'lumot:

Ma'lumot yuboruvchi: "RKTASB" AJ yuboriladigan ma'lumotlarning JSON ko'rinishi:

```
{
  "contract_id": "",
  "bullet_id": "",
  "sclientname": "",
  "sclientinn": "",
  "sclientaddress": "",
  "sbknomer": "",
  "sbkname": "",
  "sbkaddress": "",
  "bclientname": "",
  "bclientinn": "",
  "bclientaddress": "",
  "bbknomer": "",
  "bbkname": "",
  "bbkaddress": "",
  "docn": "",
  "officename": "",
  "protn": ""
}
```

```

" protdate " : " " ,
" goodname " : " " ,
" groupname " : " " ,
" basisprice " : " " ,
" price " : " " ,
" amount " : " " ,
" unit " : " " ,
" summa " : " " ,
" monet " : " " ,
" percentoffer " : " " ,
" vidsdel " : " " ,
" tipsdel " : " " ,
" cond " : " " ,
" place " : " " ,
}

```

Yuborilgan ma'lumotlarning tuzilmasi:

Teglar nomlanishi	Ma'lumot turi	Belgilar soni	To'ldirish	Tasnif
contract_id	number	161	Majburiy	Bitim raqami
bullet_id	number	161	Majburiy	Byulleten raqami
sclientname	text	100	Majburiy	Sotuvchi nomi
sclientinn	number	50	Majburiy	Sotuvchini STIRi
sclientaddress	text	200	Majburiy	Sotuvchining manzili
sbknomer	number	16	Majburiy	Sotuvchi broker idorasining raqami
sbkname	text	200	Majburiy	Sotuvchi broker idorasining nomi
sbkaddress	text	200	Majburiy	Broker sotuvchining manzili
bclientname	text	200	Majburiy	Xaridor nomi
bclientinn	number	16	Majburiy	Xaridor STIRi
bclientaddress	text	200	Majburiy	Xaridor manzili
bbknomer	number	16	Majburiy	Broker xaridor raqami
bbkname	text	200	Majburiy	Broker xaridor nomi
bbkaddress	text	200	Majburiy	Broker xaridor manzili
docn	text	16	Majburiy	Shartnoma raqami
officename	text	200	Majburiy	Ro'yxatdan o'tish joyi
protn	number	16	Majburiy	protokoli raqami
protdate	number	16	Majburiy	Savdo sanasi

goodname	text	200	Majburiy	Mahsulot nomi
groupname	text	200	Majburiy	Mahsulot guruhi
basisprice	number	200	Majburiy	Boshlang'ich narhi
price	number	200	Majburiy	Xarid narhi
amount	number	200	Majburiy	Mahsulot miqdori
unit	text	16	Majburiy	O'lchov birligi
summa	number	200	Majburiy	Mahsulot qiymati
monet	text	16	Majburiy	Valyuta
percentoffer	number	16	Majburiy	Zaklat miqdori
vidsdel	text	16	Majburiy	Kontrakt shakli
tipsdel	text	16	Majburiy	Kontrakt turi
cond	text	16	Majburiy	Yetkazib berish bazisi
place	text	100	Majburiy	Mahsulot joylashuvi

3. Yetkazib berish to'g'risida ma'lumot:

Ma'lumot yuboruvchi: "RKTASB" AJ yuboriladigan ma'lumotlarning JSON ko'rinishi:

```
{
  " date " : " " ,
  " docn " : " " ,
  " nakldate " : " " ,
  " amount " : " " ,
  " unit " : " " ,
  " summa " : " " ,
  " sclientname " : " " ,
  " sclientinn " : " " ,
  " bclientname " : " " ,
  " bclientinn " : " " ,
  " notes " : " " ,
}
```

Yuborilgan ma'lumotlarning tuzilmasi:

Teglar nomlanishi	Ma'lumot turi	Belgilar soni	To'ldirish	Tasnif
date	number	161	Majburiy	Yuklab berilgan sana
docn	number	161	Majburiy	Shartnoma raqami
nakldate	text	100	Majburiy	Hisob-faktura

amount	number	200	Majburiy	Miqdori
unit	text	16	Majburiy	O'lchov birligi
summa	number	200	Majburiy	summasi
sclientname	number	200	Majburiy	Narxi
sclientname	text	200	Majburiy	Sotuvchi nomi
sclientinn	number	16	Majburiy	Sotuvchi STIRi
bclientname	text	200	Majburiy	Xaridor nomi
bclientinn	number	16	Majburiy	Xaridor STIRi
notes	text	200	Majburiy	Ma'lumot uchun

4. Bekor qilingan bitmlar to'g'risida ma'lumot:

Ma'lumot yuboruvchi: "RKTASB" AJ yuboriladigan ma'lumotlarning JSON ko'rinishi:

```
{
  "contract_id": "",
  "docn": "",
  "officename": "",
  "amount": "",
  "unit": "",
  "summa": "",
  "monet": "",
  "annuldate": "",
  "annualaction": "",
  "annualamount": "",
  "annulreason": ""
}
```

Yuborilgan ma'lumotlarning tuzilmasi:

Teglar nomlanishi	Ma'lumot turi	Belgilar soni	To'ldirish	Tasnif
contract_id	number	12	Majburiy	Bitim raqami
docn	text	8	Majburiy	Shartnoma raqami
officename	text	50	Majburiy	Ro'yxatdan o'tish joyi
amount	number	6	Majburiy	Miqdori
unit	number	12	Majburiy	O'lchov birligi
summa	number	12	Majburiy	Bitim summasi
monet	text	50	Majburiy	Valyuta
annuldate	date	8	Majburiy	Bekor qilingan sanasi
annualaction	text	100	Majburiy	Jarimalar
annualamount	text	100	Majburiy	Jarima miqdori
annulreason	text	100	Majburiy	Ma'lumot uchun

5. Savdoda qatnashish uchun byurtmalar to'g'risida ma'lumot:

Ma'lumot yuboruvchi: "RKTASB" AJ yuboriladigan ma'lumotlarning JSON ko'rinishi:

```
{
  "offerdateday": "",
  "offerdatetime": "",
  "nbrk": "",
  "sbk_name": ""
}
```

```

" sbk_address " : " " ,
" goods " : " " ,
" offer_id " : " " ,
" amount " : " " ,
" clientname " : " " ,
" inp " : " " ,
}

```

Yuborilgan ma'lumotlarning tuzilmasi:

Teglar nomlanishi	Ma'lumot turi	Belgilar soni	To'ldirish	Tasnif
offerdateday	date	16	Majburiy	Buyurtma bergan sanasi
offerdatetime	text	16	Majburiy	Buyurtma bergan vaqti
nbrk	text	50	Majburiy	Brokerlik idorasi raqami
sbk_address	text	200	Majburiy	Brokerlik idorasi xududi
sbk_name	text	200	Majburiy	Brokerlik idorasi nomi
goods	text	200	Majburiy	Mahsulot nomi
offer_id	number	50	Majburiy	Mahsulot buyurtma raqami
amount	number	100	Majburiy	Miqdori
clientname	text	200	Majburiy	Xaridor nomi
inp	number	16	Majburiy	Xaridor STIRi

6. Savdoda berilgan buyurtmalar to'g'risida ma'lumot:

Ma'lumot yuboruvchi: "RKTASB" AJ yuboriladigan ma'lumotlarning JSON ko'rinishi:

```

{
" dealdate " : " " ,
" offer_id " : " " ,
" id " : " " ,
" status " : " " ,
" annauldate " : " " ,
" unit " : " " ,
" amount " : " " ,
" price " : " " ,
}

```

Yuborilgan ma'lumotlarning tuzilmasi:

Teglar nomlanishi	Ma'lumot turi	Belgilar soni	To'ldirish	Tasnif
dealdate	date	16	Majburiy	Buyurtma sanasi
offer_id	text	16	Majburiy	Mahsulot buyurtma raqami
id	text	50	Majburiy	Buyurtma raqami
status	text	200	Majburiy	Buyurtma xolati
annauldate	date	16	Majburiy	Olib tashlagan sanasi va vaqti
unit	text	200	Majburiy	O'lchov birligi
amount	number	50	Majburiy	Mahsulot miqdori
price	text	200	Majburiy	Buyurtma narxi
goods	text	200	Majburiy	Mahsulot nomi